

A woman with short reddish hair and glasses, wearing a purple long-sleeved jacket and dark gloves, is actively pulling weeds in a field. She is leaning forward, and her hands are on a large clump of green weeds with purple flowers. The background is a dense thicket of similar vegetation. The overall scene is outdoors, likely in a rural or semi-rural area.

Helsingfors

Anvisningar för bekämpning av invasiva främmande växtarter

För kolonilotts- och koloniträdgårds-
odlare samt boende i sommarhyddor

Anvisningar för bekämpning av invasiva främmande växtarter

För kolonilotts- och koloniträdgårdsodlare samt boende i sommarhyddor

Avsikten med dessa anvisningar är att

- uppmana stadsborna att avstå från att använda invasiva främmande växtarter
- instruera i korrekt förstöring av växtavfall
- inspirera odlare att hjälpa staden i arbetet med att utrota de främmande arterna.

Växter som klassificeras som invasiva främmande arter har spritt sig i Finlands natur.

Det är typiskt för de invasiva främmande arterna att de förmår föröka sig effektivt och sprider ut sig kraftigt. De får avsevärda negativa följder för den ursprungliga florin, exempelvis på grund av konkurrens eller korsningar. En del av de invasiva arterna sprider sjukdomar och ändrar livsmiljöns struktur. Nationellt regleras de främmande arterna av lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015) och av förordningen om invasiva främmande arter av nationell betydelse (1725/2015), vilka trädde i kraft den 1 januari 2016. Dessutom regleras de av EU:s förordning om invasiva främmande arter (EU nr 1143/2014).

Vissa växter som tidigare varit mycket populära på gårdar och i trädgårdar har visat sig vara alldeles

för framgångsrika. De sprider sig lätt från trädgårdar och perennrabatter till den närliggande naturen. Förutom att de orsakar skada i naturmiljöer kan de också bli till besvär på den egna odlingslotten.

Mer information: www.vieraslajit.fi

Finlands nationella strategi för främmande arter blev färdig i april 2012. Strategins bärande tanke är att alla parter gemensamt ska sträva efter att förebygga de skador och risker som invasiva främmande arter leder till för naturen i Finland och för ett hållbart utnyttjande av naturresurser, för näringar och för samhällets och människors välfärd. Helsingfors stad har utarbetat en egen riktlinje för bekämpning av invasiva arter 2015–2019. Riktlinjen blev färdig 2015. I dokumentet förslås åtgärder som staden ska vidta för att lindra och minska de skador som de invasiva främmande arterna orsakar.

Jättebalsamin, jätteloka, bredloka och tromsöloka fastställs som invasiva främmande arter i hela EU. Därför är det förbjudet att importera, odla, sälja och på annat sätt inneha eller sprida dem i miljön.

Stadsmiljösektorn har beslutat att upphöra med användningen av invasiva främmande arter i sina parker och grönytor på grund av de skador dessa växter kan medföra. Dessutom utrotar staden bestånd av särskilt invasiva växter på allmänna områden runt om i staden.

Här följer en lista på de vanligaste invasiva arterna som ska utrotas. Mer information om arterna och bekämpningsmetoderna finns på www.vieraslajit.fi

Lokor Mycket invasiva

Flera lokaarter förekommer i Finland, bland annat jätteloka eller jättebjörnloka (*Heracleum mantegazzianum*) och tromsöloka (*Heracleum persicum*).

Hämtades ursprungligen till Finland som trädgårdsväxt och är en flerårig, storvuxen ört som utsöndrar en växtsaft som i kombination med solljus orsakar allergiska reaktioner. Lokor är två- eller fleråriga växter som blir 1,5–4 meter höga. Deras blommor är vita, 15–25 cm breda, halvklotformigt välvda flockar. Lokornas frön mognar på hösten och faller av under hösten och vintern.



Att bekämpa lokor kräver långsiktighet eftersom växternas rötter och frön är långlivade. Det rekommenderas att man överlåter bekämpningen till experter, eftersom växten kan orsaka svåra brännskador.

Stadsmiljösektorns kundtjänst tar emot observationer av lokor på tfn 09 310 22111.

Jättebalsamin Mycket invasiva

Jättebalsaminen (*Impatiens glandulifera*) är en storvuxen, ettårig balsaminväxt som blir 100–200 cm hög och är mycket konkurrenskraftig. Den trivs på fuktiga områden och vid vattendrag och sprids också med rinnande vatten. Den har spridit sig från trädgårdar till naturen och tränger aggressivt undan andra växter. Blom-



Vresros

Mycket invasiv

Huvudarten vresros (*Rosa rugosa*) är en buske som blir 0,5–1,5 meter hög och har enkla rosa eller vita blommor. Vresrosen har i stor omfattning planterats längs vägrenar. Eftersom arten tål salt har den snabbt spridit sig till sandstränder vid havet och till skärgården, där växtbestånden täcker stora områden som tidigare varit mångskiftande, kustnära sandmarker. Vresrosen sprider sig med rotskott till den närliggande omgivningen, med nypon och frön längs vatten samt med hjälp av fåglar. Huvudarten växer särskilt kraftigt och sprider sig effektivt.

morna är vita eller rosa och **växten ska utrotas innan den sätter frö**, eftersom den slungar iväg sina frön flera meter bort. De mogna fröhusen springer lätt upp vid minsta beröring.

Det är lätt att rycka upp jättebalsaminen ur jorden eller slå den flera gånger under vegetationsperioden för att utrota den. Trots att jättebalsaminens frön inte behåller sin grobarhet i jorden längre än några år, ska man fortsätta rensa bort växten flera år i följd så att den utrotas fullständigt. Blommor, frön och rötter får inte komposteras, utan de ska förstöras som blandavfall. Övriga växtdelar kan komposteras.



OBS! Vresrosen har förädlats till flera mindre invasiva rossorter. Det finns bland annat fylldblommiga sorter som rekommenderas i stället för huvudarten.

Bekämpning av vresros kräver tid och ihärdighet. Det är lättast när buskarna fortfarande är små. De minsta plantorna kan man rycka upp för hand. För större plantor behövs förutom stadiga handskar också redskap, så att man får bort växten med rötterna.

Ett annat sätt att utrota bestånd är att trötta ut växten så att alla ovanjordiska, gröna delar skärs och rivs bort flera gånger under växtsäsongen. Då kvävs rotsystemet på grund av näringsbrist. Också denna bekämpningsmetod kräver år av ihärdigt arbete, men den är enklare att utföra och medför ingen risk för att vresrosen i misstag ska spridas längs marken på grund av uppgrävda rotbitar. Särskilt i kustområden och i skärgården är det viktigt att bekämpa vresrosen!

Blomsterlupin

Invasiv

Blomsterlupinen (*Lupinus polyphylus* Lindl.) förvandlar i juni vägrenarna till blå, röda, vita och violetta blomsterhav. Det är omöjligt att fullständigt stoppa spridningen av lupinen längre, men det finns goda skäl att tygla dess spridning. Lupinen hotar ursprungliga växter och insekter på ängar och vallar. Dessutom binder lupinen kväve från luften och övergöder således växtplatsen. På näringsrika växtplatser frodas kraftigt växande arter, så ängsväxter och insekter som finns på platserna trängs undan.

Den fleråriga lupinen har en pålrot, och som tur är sprider den sig inte vegetativt med hjälp av utlöpare. När det fortfarande finns få lupiner lönar det sig att anstränga sig och gräva upp dem med rötterna. Lupinbestånd som spridit sig på ett stort område kan bekämpas genom att man slår dem innan blommorna slår ut. Slätter-

avfall ska rensas bort för att undvika övergödning av jordmånen. Bekämpningen ska fortsätta under flera år, eftersom nya lupiner börjar gro ur markens fröbank också efter flera år.

Slideväxter Invasiv

Parkslide (*Fallopia japonica*), jätteslide (*Fallopia sachalinensis*) och en korsning av dessa, hybridslide (*Fallopia x bohemica*), har varit populära trädgårdsperenner, eftersom de är uthålliga, stora, snabbväxande och sprider sig lätt. Samma egenskaper har dessvärre gjort dem till mycket svåra och invasiva ogräs. Stora slideväxter tar lätt över både sin egen trädgård och den närliggande naturen och kväver andra arter.

Gemensamt för asiatiska slideväxter är att de växer upprätt och blir 2–3 meter höga. Deras jordstam är flerårig, men delarna ovan jord är ettåriga.



I Finland och Europa sprider sig asiatiska slideväxter ofta vegetativt. Med hjälp av sin jordstam bildar växten snabbt täta och omfångsrika bestånd. De tjocka jordstammarna kan växa en meter per år och bli till och med 20 meter långa och gå ner på två meters djup. Växten kan till och med bryta sig genom asfalt. Det uppstår snabbt ett nytt växtbestånd också av späda rottdelar eller kvistdelar. På grund av detta sprider sig slideväxterna mycket lätt till nya växtplatser, till exempel med trädgårdsavfall eller jordmassor.

Bekämpning av slideväxter kräver tid och ihärdighet. Det är lättare när växterna är små. De minsta plantorna kan man rycka upp för hand. För större plantor behövs förutom stadiga handskar också redskap. Först skärs växtbeståndet till exempel med en trädgårdssax eller en röjningssåg längs rotändan. Växtens alla rötter måste avlägsnas ur jorden för att växten ska utrotas. Stora växtbe-



stånd förutsätter att jordstammen grävs upp med maskin och att jordmassorna rensas bort. Du kan meddela stadsmiljösektorns kundtjänst om stora slidebestånd på allmänna grönområden på tfn 09 310 22111. Jordmassor som innehåller sliderötter ska förstöras omsorgsfullt och inte läggas på komposten eller användas som jord någon annanstans.

Gullrissläktet Invasiva

Gullris är stora, till och med över två meter långa, fleråriga gräs som är ogrenade ända upp till den gula blomställningen.

Den vanligaste arten i gullrissläktet är det stora kanadensiska gullriset (*Solidago canadensis*). Mer sällsynta är jättegullriset (*Solidago altissima*) och höstgullriset (*Solidago gigantea* ssp. *serotina*) som båda blir ännu större än det kanadensiska gullriset. Dessutom har också kvastgullris (*Solidago graminifolia*) och artkorsningar som tagits fram för

trädgårdar, det vill säga trädgårdsgullris, påträffats i Finland. Det kraftigväxande gullrissläktet frodas på många olika slags växtplatser. De förekommer längs väggenar och järnvägar, på trädgårdar, i skogskanter och vid vattendrag, och tränger ut vår egen flora.

Gullrissläktet förökar sig både med frön och vegetativt genom utlöpande jordstammar. Gullris sätter rikligt med frön: ett skott kan producera över 10 000 frön beklädda med fjun. Växtbestånden är också mycket långlivade. Gullris sprider sig lätt av misstag. Fröna sprids i naturen med trädgårdsavfall, jordmassor och vatten.

Det kan bli mycket svårt att hålla pli på gullriset, eftersom deras frön kan sprida sig långt med vinden.

Det är arbetsamt att bekämpa omfångsrika växtbestånd, eftersom gullrisets jordstammar är uthålliga. Man har lyckats utrota växtbestånd genom att skära ner dem under flera år både vår och höst.

Hantera trädgårdsavfallet rätt - sprid inte främmande arter i misstag

Trädgårdsavfall får inte slängas i naturen, även om det är biologiskt nedbrytbart. Frön, jordstammar, rotbitar och stjälkar av trädgårdsväxter som följer med avfallet lever vidare och kan spridas till nya växtplatser. Många av de invasiva, främmande arterna är trädgårdsrymlingar som spridit sig just via skottkärrslaster. Bäckar och diken kan föra med sig frön långa sträckor.

Hur avfall ska förstöras

Frön och växtdelar som de invasiva arterna kan sprida sig med ska förstöras omsorgsfullt. I synnerhet får inte **blomställningar, frön eller rotbitar komposteras**.

Små mängder av en främmande art är "problemavfall" som kan slängas med blandavfallet.

Vi hoppas att du vill delta i arbetet med att bekämpa invasiva arter och tackar dig på förhand för din insats!

Sterila växtdelar, såsom stam och blad, kan komposteras.

Samla ihop ett gäng och ordna talkon för att utrota invasiva växter!

Exempelvis kan de som har odlingslotter utrota de främmande arterna på sina egna lotter och samtidigt behandla kringliggande områden. Om man samarbetar med stadsmiljösektorn för att rensa och avlägsna främmande arter är det stadsmiljösektorn som ser till att avfallet forslas bort.

I frågor som gäller talkon, kontakta

- stadsmiljösektorns koordinator av frivilligarbete på tfn 09 310 39652, puistokummit@hel.fi
- stadsmiljösektorns kundtjänst, www.hel.fi/kaupunkiymparisto/sv/kontaktuppgifter-och-respons eller tfn 09 310 22111.

